

UZASADNIENIE

Powodowie J. K. oraz G. K. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. 226.539,40 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25.02.2020 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych na rzecz pozwanego i jego poprzednika prawnego za okres od dnia 31.05.2010 r. do dnia 01.09.2014 r. w związku z wykonaniem umowy kredytu hipotecznego nr (...), sporządzonej w dniu 02.05.2007 r. – z uwagi na bezwzględną nieważność ww. umowy w całości, ewentualnie zasądzenie od pozwanego 223.520,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25.02.2020 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń spełnionych na rzecz pozwanego i jego poprzednika prawnego za okres od dnia 31.05.2010 r. do dnia 31.12.2019 r. w postaci rat kapitałowo-odsetkowych w wysokości wyższej niż należna po wyeliminowaniu z umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 02.05.2007 r. niedozwolonych postanowień dotyczących indeksacji kredytu kursem franka szwajcarskiego. Nadto powodowie wnosili o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że dnia 23.05.2007 r. zawarli z (...) S.A. w K. umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego kursem waluty, która została sporządzona dnia 02.05.2007 r., na kwotę 540.305,48 zł, na okres 264 miesięcy. Rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia umowy miała wynosić równowartość 1.641,47 CHF, natomiast rzeczywista wysokość rat miała zostać określona w harmonogramie spłat. Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy miał wynosić 288.354,01 zł, bez uwzględnienia ryzyka kursowego. Umowa kredytowa została zmieniona aneksem nr (...) z dnia 08.07.2008 r., podwyższającym kwotę kredytu do 601.995,48 zł.

Powodowie podnieśli, że nie zostało im wyjaśnione, w jaki sposób ustalane są przez bank kursy waluty CHF, nie otrzymali informacji o ryzyku związanym z wpływem kursu waluty indeksacji na wysokość salda kredytu, które miało pozostawać do spłaty w okresie kredytowania. Ponadto nie mieli wpływu na treść postanowień umownych, a jedynie mogli zaakceptować zapisy o treści zaproponowanej przez pozwanego. Umowa została zawarta z użyciem wzorca umownego, nie była indywidualnie uzgadniania z powodami. Nikt nie tłumaczył powodom zasad indeksacji CHF, przy wypłacie i spłacie kredytu, ani nie informował o sposobie zmiany oprocentowania kredytu.

Następnie powodowie podali, że wysokość roszczeń w zakresie żądania głównego wynika z dołączonych do pozwu „potwierdzenia wypłaty środków” i „historii zadłużenia i wpłat tytułem spłaty kredytu”, w których podano wysokość poszczególnych rat, wyrażoną w walucie zobowiązania PLN i walucie indeksacji CHF. Natomiast kwotę wskazaną jako roszczenie ewentualne powodowie obliczyli jako sumę rat kapitałowo-odsetkowych z pominięciem klauzul indeksacji.

Powodowie wskazali, że zawarta przez strony umowa zawiera postanowienia stanowiące niedopuszczalną modyfikację stosunku prawnego – umowy kredytu bankowego, narusza zasadę swobody umów oraz zasady współzycia społecznego. Podali, że pozostaje niezgodna z definicją legalną zawartą w art. 69 ust. 1 pr. bank., prowadzi do obejścia prawa, jest sprzeczna z przepisami o waloryzacji świadczeń, tj. z art. 358¹ § 2 kc, gdyż posługuje się dwoma różnymi miernikami wysokości świadczenia, a ponadto zaprzecza naturze stosunku obligacyjnego w rozumieniu art. 353¹ kc. Reasumując, stanowi nieważną czynność prawną w rozumieniu art. 58 § 1 kc. Wyjaśnili przy tym, że stwierdzenie nieważności umowy powinno skutkować uznaniem, że świadczenia spełnione przez powodów nie miały oparcia w łączącym strony ważnym stosunku obligacyjnym. Z tych względów powodowie zdecydowali się dochodzić swoich roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia, przyjmując za podstawę art. 410 kc w zw. z art. 405 kc, i żądają zwrotu równowartości rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych za okres od dnia 31.05.2010 r. do dnia 01.09.2014 r. Odnosząc się do żądania ewentualnego, powodowie wskazali, że stwierdzenie abuzywnego charakteru kwestionowanych postanowień umowy jest w skutkach równoważne ze stwierdzeniem ich bezskuteczności wobec powodów od chwili zawarcia umowy (art. 385¹ § 1 kc). Skoro mechanizm indeksacji określony w umowie nie wiąże powodów, oznacza to, że pozwany stosując poszczególne postanowienia, uzyskał od powodów kwoty nienależnie nadpłaconych rat kapitałowo-odsetkowych bez podstawy prawnej. W tym przypadku nienależnie świadczenie będzie

polegać na tym, że pozwany pobierał od powodów wyższe kwoty tytułem rat kapitałowo-odsetkowych od tych, do których byłby uprawniony, gdyby nie stosował niedozwolonych klauzul. Przysługuje im zatem uprawnienie do powstałych w ten sposób „nadpłat” na podstawie art. 385¹ § 1 kc w zw. z art. 410 § 1 i 2 kc w zw. z art. 405 kc – które ograniczyli do okresu od dnia 31.05.2010 r. do dnia 31.12.2019 r.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powodów przedstawione zostało na k. 4-26 oraz 220-235 akt sprawy.

Pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów kosztów procesu.

W ocenie pozwanego powództwo jest nieuzasadnione tak co do zasady jak i wysokości. Pozwany zaprzeczył, aby z tytułu spornej umowy powodowie płacili jakiegokolwiek kwoty bezpodstawnie czy nienależnie.

Pozwany zakwestionował prywatne wyliczenia powodów, zarzucając im niepoprawność metodologiczną i rachunkową. Wskazał, że chybione są zarzuty odnośnie nieważności spornego kredytu, w tym nieważności postanowień odsyłających do Tabeli kursów. Dalej zanegował, aby umowy przewidywała dowolność po jego stronie w zakresie ustalania kursów wymiany waluty CHF na potrzeby określania wysokości rat kredytowych, a tym samym, aby uprawniała go do jednostronnego kształtowania zobowiązania powodów. Dalej, w ocenie pozwanego nawet w przypadku, gdyby postanowienia umowy kredytu dotyczące ustalania kursu kupna i sprzedaży CHF według tabeli kursów były abuzywne, to i tak nie oznaczałoby, że umowa kredytu jest nieważna. Co więcej, udzielony w takiej sytuacji kredyt nie stałby się kredytem złotowym, niezawierającym klauzul waloryzacyjnych (indeksacji), w szczególności przy jednoczesnym utrzymaniu oprocentowania opartego na stawce LIBOR CHF (tj. wyłącznie właściwego dla waluty CHF). Ponadto pozwany wskazał, że odsetki od ewentualnie zasądzonych kwoty powinny być liczone od dnia wyrokowania, ewentualnie od dnia doręczenia pozwu pozwanemu. Z ostrożności wskazał, że roszczenie powodów w postaci żądania zwrotu nienależnych świadczeń, tj. nadpłaconych rat za okres od dnia zawarcia umowy kredytu do dnia poprzedzającego o 10 lat dzień wniesienia pozwu, uległo przedawnieniu. Przerwanie biegu 10-letniego terminu przedawnienia dla rzekomo nienależnych świadczeń i nadpłat rat powodów nastąpiło dopiero z chwilą wniesienia pozwu.

Szczegółowe uzasadnienia stanowiska pozwanego przedstawione jest na k. 103-135 oraz 248-259.

W piśmie procesowym z dnia 01.10.2021 r. (k. 333-338) powodowie zmienili powództwo w ten sposób, że wnieśli o:

1. zasądzenie łącznie (do niepodzielnej ręki) 746.957,52 zł tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych na rzecz pozwanego i jego poprzednika prawnego w okresie od dnia 30.07.2007 r. do dnia 29.09.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

- co do kwoty 226.539,40 zł od dnia 25.02.2010 r. do dnia zapłaty,

- co do kwoty 321.833,57 zł od dnia 25.02.2010 r. do dnia zapłaty,

- co do kwoty 198.058 zł od dnia następującego po dniu rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty

– z uwagi na bezwzględną nieważność umowy kredytu hipotecznego nr (...), sporządzonej w dniu 02.05.2007 r. w całości;

2. ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF, sporządzonej w dniu 02.05.2007 r.;

ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia powyższego żądania w wyniku przyjęcia przez Sąd, że strony pozostają związane stosunkiem prawnym umowy kredytu, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie (do niepodzielnej ręki) 297.588,48 zł tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego i jego poprzednika prawnego w okresie od dnia 30.07.2007 r. do dnia 29.09.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi:

- co do kwoty 223.520,43 zł od dnia 25.02.2010 r. do dnia zapłaty,

- co do kwoty 2.992,51 zł od dnia 25.02.2010 r. do dnia zapłaty,

- co do kwoty 71.075,54 zł od dnia następującego po dniu rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty

– wynikających ze spełniania rat kapitałowo-odsetkowych w wysokości wyższej niż należna po wyeliminowaniu z umowy kredytu hipotecznego nr (...), sporządzonej w dniu 02.05.2007 r., niedozwolonych postanowień dotyczących indeksacji kredytu kursem franka szwajcarskiego.

W piśmie procesowym z dnia 28.09.2021 r. (k. 350-381) pozwany podniósł zarzut zatrzymania świadczenia w postaci dochodzonej przez powodów wierzytelności, co do której zwrotu może zostać zobowiązany w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

W 2007 r. J. K. i G. K. byli zainteresowani zaciągnięciem kredytu, ponieważ zamierzali sprzedać mieszkanie i wyprowadzić się do domu poza miastem. W tym czasie powód pracował na U. (...) we W., a powódka była już na emeryturze. Wszystkie formalności związane z kredytem załatwiał powód. G. K. nie miała odpowiedniego rozeznania w sprawach finansowych, dlatego zdała się na męża. W pierwszej kolejności powód starał się o przyznanie kredytu w (...). Ponieważ otrzymał informację, że nie posiada zdolności kredytowej, zwrócił się do innych banków, m.in. do (...) S.A. Początkowo powód złożył wniosek o kredyt w PLN, jednak po kilku dniach skontaktował się z nim pracownik pozwanego, że z uwagi na brak zdolności kredytowej powód może otrzymać jedynie kredyt hipoteczny indeksowany do CHF. Takie informacja sprawiła powoda w zdziwienie, ponieważ w 2007 r. miesięczny dochód małżonków był wysoki i powód uważał, że jest to wystarczające, aby zaciągnąć kredyt. Innych ofert, np. niższej kwoty kredytu w PLN powód nie otrzymał. Przedstawiciel banku poinformował, że nie ma znaczenia, w jakiej walucie powód otrzymuje wynagrodzenie za pracę, ponieważ w istocie otrzyma kredyt w PLN i będzie spłacał też w walucie PLN. Kredyt w walucie CHF – bez szczegółowych wyjaśnień, został przedstawiony jako produkt bezpieczny. Powód pytał o ryzyko kursowe i w odpowiedzi otrzymał informację, że nie powinien się o nic martwić, ponieważ frank szwajcarski jest stabilną walutą.

Docelowy wniosek o kredyt do umowy nr (...) – gotowy wzór wypełniał pracownik (...).

/ dowód: zeznania powoda J. K. – e-protokół z dnia 19.11.2021 r. 00:00:54-

00:32:17 k. 376-378 i 380; zeznania powódki G. K. – e-protokół z dnia

19.11.2021 r. 00:32:18-00:34:10 k. 378 i 380 /

W dniu 16.04.2007 r. J. K. i G. K. złożyli wniosek o kredyt hipoteczny nr (...) w (...) S.A. (...) Oddział w Ł..

Przedmiotem wniosku był kredyt w PLN w kwocie 525.108 zł, indeksowany kursem waluty CHF, na okres 22 lat, z przeznaczeniem na budowę domu przez dewelopera.

Powodowie wskazali na dochody brutto: powód (prof. nadzw. UP) – 10.964 zł, powódka (rencistka) - 1.522,27 zł.

Powodowie wyrazili zgodę na przystąpienie do ubezpieczenia od utraty nieruchomości w (...) S.A. oraz ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej i ochrony prawnej w (...) S.A. na 2 lata.

W dniu 16.04.2007 r. J. K. i G. K. podpisali oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej, w którym oświadczyli, że:

- zostali poinformowani, iż przedstawiona im tabela dotycząca wpływu zmian oprocentowania i kursu waluty kredytu na wysokość miesięcznych rat ma charakter wyłącznie przykładowy i nie będą na jej podstawie wywodzić żadnych roszczeń wobec (...) S.A. (...) Oddział w Ł.;

- po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W oświadczeniu przedstawione zostały sytuacje modelowe:

- wysokość raty przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej: dla kredytu w PLN – 1.259,13 PLN, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.032,91 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest wyższy o 20 %: dla kredytu w PLN – nie dotyczy, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.510,96 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, co daje wzrost o 10,9 %: dla kredytu w PLN – nie dotyczy, dla kredytu indeksowanego w CHF: 1.145,50 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb: dla kredytu w PLN – 1.599,36 PLN, dla kredytu indeksowanego do CHF – 1.340,21 PLN;

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowana wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy procentowej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0,52 p.p. w przypadku kredytów / pożyczek w PLN i o 0,1158 p.p. w przypadku kredytów/pożyczek indeksowanych kursem CHF: dla kredytu w PLN – 1.300,95 PLN, dla kredytu indeksowanego do CHF – 1.114,00 PLN.

/ dowód: wniosek o kredyt hipoteczny nr (...) – k. 162-169; oświadczenia kredytobiorców o

wyborze waluty obcej – k. 177-178; zeznania powoda J. K. – e-protokół z

dnia 19.11.2021 r. 00:00:54-00:32:17 k. 376-378 i 380; zeznania powódki G.

K. – e-protokół z dnia 19.11.2021 r. 00:32:18-00:34:10 k. 378 i 380 /

W dniu 23.04.2007 r. (...) S.A. wydał pozytywną decyzję kredytową. Całkowita kwota kredytu wynosiła 540.035,48 zł.

/ dowód: decyzja kredytowa – k. 170-174 /

Umowa kredytu nr (...) została przygotowana na standardowym formularzu i przesłana do Oddziału Banku. Powodowie mieli wpisać jedynie swoje dane i wielkość kredytu. Postanowienia umowy – poza terminami transz – nie podlegały żadnym negocjacjom.

/ dowód: zeznania świadka M. M. – e-protokół z dnia 16.07.2021 r.

00:01:50-00:43:54 k. 318-319; zeznania powoda J. K. – e-protokół z

dnia 19.11.2021 r. 00:00:54-00:32:17 k. 376-378 i 380; zeznania powódki G.

K. – e-protokół z dnia 19.11.2021 r. 00:32:18-00:34:10 k. 378 i 380 /

W dniu 23.05.2007 r. (...) S.A. w K. (...) – Oddział w Ł. (KRS nr (...)) oraz J. K. i G. K. zawarli umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF.

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 540.305,48 zł indeksowanego kursem CHF; przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy, równowartość kredytu wynosiłaby 242.398,15 CHF, natomiast rzeczywista równowartość miała zostać określona po wypłacie ostatniej transzy kredytu; kredytobiorcy oświadczyli, iż są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 1 ust. 1).

Splata kredytu miała nastąpić w 264 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 2).

Oprocentowanie kredytu miało być zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 3,90 % w skali roku, na które składała się suma obowiązującej stawki DBCHF i stałej marży Banku, wynoszącej 1,65 % (§ 1 ust. 3 umowy).

Rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia umowy wynosiłaby równowartość 1.641,47 CHF; rzeczywista wysokość rat odsetkowych lub rat kapitałowo-odsetkowych miała zostać określona w harmonogramie spłat (§ 1 ust. 4).

Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy kredytu wynosił 288.354,01 zł (§ 1 ust. 7).

Kredyt przeznaczony był na (§ 2 ust. 1):

- a) 525.108 zł na pokrycie części kosztów budowy lokalu mieszkalnego realizowanego przez dewelopera – (...) S.A. sp. z o.o. we W.,
- b) 4.167,06 zł na uiszczenie opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego,
- c) 5.403,05 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości,
- d) 5.403,05 zł na pokrycie składek ubezpieczeniowych,
- e) 224,32 zł na uiszczenie kosztów związanych z ustanowieniem hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu.

Zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiły (§ 3):

1. hipoteka kaucyjna w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170 % kwoty kredytu na nieruchomości położonej w S.(...), gm. K.;
2. cesja na rzecz Banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia, powodzi i innych zdarzeń losowych na sumę ubezpieczenia odpowiadającą wartości odtworzeniowej budynku a jeżeli wartość odtworzeniowa nie została ustalona lub umowa dotyczy lokalu na kwotę odpowiadającą wartości rynkowej nieruchomości lub na inną kwotę zaakceptowaną przez Bank;
3. weksel in blanco wraz z deklaracją do czasu przedstawienia w Banku odpisu z KW nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki lub do końca ochrony ubezpieczeniowej z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu;
4. ubezpieczenie od ryzyka utraty wartości nieruchomości przez okres 5 lat od dnia uruchomienia kredytu;
5. cesja wierzytelności z tytułu umowy zawartej z deweloperem z tytułu przysługującego zwrotu wniesionych środków na budowę domu;
6. ubezpieczenie kredytu z tytułu niskiego wkładu.

Kredytobiorcy wyrazili zgodę na uczestnictwo w programie (...) w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w życiu codziennym, gdzie wysokość składki za pierwsze dwa lata ubezpieczenia wynosiła 5.403,05 zł (§ 4).

Warunkiem wypłaty kredytu / transzy kredytu było przedłożenie dokumentów potwierdzających zawarcie umowy ubezpieczenia, cesje, inne oświadczenia kredytobiorców (§ 5).

W umowie zostały zawarte m.in. następujące definicje (§ 6):

- Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, zwana Tabelą Kursów – sporządzana przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP; tabela sporządzana była o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązywała przez cały następny dzień roboczy;

- Libor 3 miesięczny dla CHF (Libor 3m) – London Interbank Offered Rate – oprocentowanie, na jakie banki skłonne są udzielić pożyczek w CHF innym bankom na rynku międzybankowym w Londynie na okres trzech miesięcy;

- rata kapitałowo-odsetkowa – pełna rata zawierająca miesięczną ratę spłaty kapitału kredytu oraz umowne odsetki naliczone w stosunku miesięcznym za pozostającą do spłaty część kapitału;

- rata odsetkowa – rata odsetkowa, przypadająca do spłaty w okresie karencji za dany okres rozliczeniowy naliczona z tytułu odsetek umownych w stosunku miesięcznym od uruchomionej części kredytu;

- rata spłaty – łączna kwota raty kapitałowo-odsetkowej przypadająca do spłaty za dany okres rozliczeniowy lub rata odsetkowa przypadająca do spłaty a dany okres rozliczeniowy w okresie karencji, powiększona o należne składki ubezpieczeniowe oraz opłaty i prowizje.

W dniu wypłaty kredytu kwota wypłaconych środków miała zostać przeliczona do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów, obowiązującego w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2).

Uruchomienie kredytu lub transzy kredytu winno nastąpić nie później niż w terminie 5 dni roboczych od daty złożenia wniosku o wypłatę wraz z całą dokumentacją, przy czym wypłata kredytu lub jego I transzy nie mogła nastąpić przed upływem 10 dni od dnia zawarcia umowy, w przypadku gdy umowa kredytowa została zawarta poza siedzibą przedsiębiorstwa (§ 9 ust. 3).

Wysokość zobowiązania z tytułu spłat rat kapitałowo-odsetkowych miała być ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF, po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów do CHF, obowiązującego w dniu spłaty (§ 10 ust. 3).

W przypadku wypłaty kredytu w transzach Bank udzielił kredytobiorcom karencji w spłacie kapitału przez okres wypłaty transz kredytu, nie dłużej jednak niż do czterech miesięcy od daty wypłaty ostatniej transzy; w okresie karencji kredytobiorcy obowiązani byli do miesięcznej spłaty odsetek (§ 10 ust. 5).

Sposób i terminy zarachowania spłat określał Regulamin (§ 10 ust. 7).

Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w pierwszym dniu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu DBCHF (§ 13 ust. 1).

Indeks DBCHF dla każdego miesiąca obliczany był jako średnia arytmetyczna stawek LIBOR 3M obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczonym od 26 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę (§ 13 ust. 2).

Indeks DBCHF ulegał zmianie w okresach miesięcznych i obowiązywał od pierwszego dnia miesiąca, jeżeli wartość indeksu była różna od obowiązującej stawki indeksu o przynajmniej 0,1 p.p. i obowiązywał od pierwszego kalendarzowego dnia miesiąca (§ 13 ust. 5).

W razie stwierdzenia przez Bank, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego Kredytobiorców, a w szczególności w przypadku niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych lub skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu, Bank mógł (§ 22 ust. 1):

- a) wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części;
- b) zażądać dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu bądź przedstawienia w określonym terminie programu naprawczego i jego realizacji po zatwierdzeniu przez Bank.

Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością Kredytobiorcy 7 dni (§ 22 ust. 2).

Po upływie okresu wypowiedzenia kredytobiorca był obowiązany do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami należnymi Bankowi za okres korzystania z kredytu (§ 22 ust. 3).

W sprawach nieuregulowanych umową kredytu zastosowanie miały postanowienia Regulaminu do umowy kredytu hipotecznego, stanowiącego integralną część umowy (§ 25 ust. 1).

Załącznikami do umowy kredytu sporządzonej dnia 02.05.2007 r. były następujące dokumenty:

- deklaracja wekslowa,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- harmonogram wypłaty transz,
- pouczenie o prawie odstąpienia od umowy kredytu,
- umowa cesji wierzytelności należnych kredytobiorcy z tytułu zwrotu wpłat dokonanych na rzecz dewelopera,
- oświadczenie udzielone zgodnie z art. 92a prawa bankowego,
- druk wniosku o wypłatę.

Regulamin kredytu hipotecznego zawierał analogiczne postanowienia w wyżej opisanym zakresie, co umowa kredytu.

/ dowód: umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 02.05.2007 r. z

załącznikami – k. 33-44 i 143-154; Regulamin (...) – k. 45-51 i

194-202 /

W dniu 04.07.2008 r. powodowie złożyli wniosek o podwyższenie kwoty kredytu.

W dniu 08.07.2008 r. (...) S.A. (...) Oddział w Ł. (dawniej (...) S.A. (...) Oddział w Ł.) oraz J. K. i G. K. zawarli aneks nr (...) do umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 02.05.2007 r.

Strony umowy kredytu podwyższyły kwotę kredytu o kwotę 61.690 zł do kwoty 601.995,48 zł na warunkach określonych w aneksie; przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia aneksu nr (...) równowartość podwyższonej kwoty kredytu wynosiłaby 30.891,34 CHF, natomiast rzeczywista równowartość miała zostać określona po wypłacie kwoty podwyższonej (§ 1 i 2).

Podwyższona kwota miała zostać przeznaczona na:

- 60.000 zł – pokrycie części kosztów prac wykończeniowych domu mieszkalnego na nieruchomości;

- 490 zł – dopłatę do składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości;
- 1.200 zł – uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu wraz z pełną kwotą podwyższenia wynikającą z aneksu nr (...), w dacie sporządzenia aneksu wynosiłaby równowartość 2.000,29 CHF; rzeczywista wysokość rat odsetkowych lub rat kapitałowo-odsetkowych miała zostać określona w harmonogramie spłat.

Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia aneksu nr (...) wynosił 433.745,75 zł.

Rzeczywista roczna stopa procentowa na dzień sporządzenia aneksu nr (...) wynosiła 5,49 %.

/ dowód: wniosek o podwyższenie kwoty kredytu – k. 176-177; aneks nr (...) z dnia 08.07.2008 r. –

k. 52 i 157-158

Na podstawie umowy kredytu nr (...) z dnia 02.05.2007 r. oraz aneksu nr (...) z dnia 08.07.2008 r. do tej umowy (...) S.A. na wnioski powodów dokonał wypłaty następujących środków:

1. w dniu 02.07.2007 r. – 67.707,45 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 02.07.2007 r. wynoszącym 2,2060 na 30.692,41 CHF, w tym:
 - 52.509,97 zł na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego,
 - 4.167,06 zł na pokrycie opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu,
 - 5.403,05 zł na pokrycie składki ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości,
 - 5.403,05 zł na pokrycie składki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej,
 - 224,32 zł na pokrycie kosztów udzielenia kredytu;
2. w dniu 20.07.2007 r. – 105.021,78 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 20.07.2007 r. wynoszącym 2,1960 na 47.824,13 CHF – na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego;
3. w dniu 08.10.2007 r. – 105.021,78 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 08.10.2007 r. wynoszącym 2,1980 na 47.780,61 CHF – na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego;
4. w dniu 19.11.2007 r. – 105.020 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 19.11.2007 r. wynoszącym 2,1450 na 48.960,37 CHF – na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego;
5. w dniu 15.01.2008 r. – 105.020 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 15.01.2008 r. wynoszącym 2,1220 na 49.491,05 CHF – na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego;
6. w dniu 13.06.2008 r. – 52.514,47 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 13.06.2008 r., wynoszącym 2,0290 na 58.881,95 CHF – na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego;
7. w dniu 07.08.2008 r. – 61.690 zł przeliczone po kursie kupna z dnia 07.08.2008 r. wynoszącym 1,9120 PLN na 32.264,65 CHF, w tym:
 - 60.000 zł – na pokrycie części kosztów prac wykończeniowych,
 - 490 zł – na dopłatę składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości,
 - 1.200 zł – na pokrycie składki z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków.

/ dowód: wnioski o wypłatę kredytu – k. 179-188; dyspozycje uruchomienia kredytu – k. 189-192;

potwierdzenie z dnia 16.12.2019 r. – k. 70 /

Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 21.08.2008 r., rep. (...), J. K. i G. K. na prawach ustawowej wspólności majątkowej nabyli nieruchomości – działkę gruntu nr (...) o pow. 0,0360 ha, położoną w S., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej prowadzi KW nr (...).

Na nieruchomości ustanowiona została hipoteka umowna kaucyjna na rzecz (...) S.A. (...) Oddział w Ł. do kwoty 1.023.392,32 zł na zabezpieczenie spłaty kapitału kredytu w kwocie 601/995,48 zł wraz z oprocentowaniem.

/ dowód: wydruk elektronicznej księgi wieczystej nr (...) – k. 63-69 /

W dniu 07.01.2009 r. (...) S.A. (...) Oddział w Ł. (dawniej (...) S.A. (...) Oddział w Ł.) oraz J. K. i G. K. zawarli aneks nr (...) do umowy kredytu nr (...), w którym przyjęły, że na czas trwania lokaty w (...) S.A. dokonają obniżenia oprocentowania kredytu.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 07.01.2009 r. – k. 53 i 155-156 /

W dniu 12.03.2010 r. (...) S.A. w W. (KRS nr (...)) – następca prawny (...) S.A. w K. oraz J. K. i G. K. zawarli aneks nr (...) do umowy kredytu nr (...) z dnia 02.05.2007 r., w którym ustalili m.in., że wysokość zobowiązania kredytobiorców będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży ustalonego przez NBP.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 12.03.2010 r. – k. 54-55 i 159-161 /

Na podstawie uchwał nadzwyczajnych zgromadzeń akcjonariuszy z dnia 18.06.2009 r. (...) S.A. w K. – KRS nr (...) został przejęty przez (...) S.A. w W. – KRS nr (...) w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. Spółka przejmująca zmieniła firmę na (...) S.A. Połączenie zostało zarejestrowane dnia 04.01.2010 r.

Następnie na podstawie uchwał zwyczajnych walnych zgromadzeń akcjonariuszy z dnia 03.04.2012 r. (...) S.A. w W. – KRS nr (...) został przejęty przez (...) S.A. w W. – KRS nr (...) w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. Spółka przejmująca zmieniła firmę na (...) S.A. w W.. Połączenie zostało zarejestrowane dnia 01.06.2012 r.

/ dane znane Sądowi z urzędu oraz powszechnie dostępne w przeglądarce KRSONline; nadto

dowód: odpis z KRS nr (...) – k. 138-142 /

Pismem z dnia 29.01.2020 r. działając w imieniu powodów (...) S.A. we W. skierowała do pozwanego reklamację dotyczącą umowy o kredyt nr (...) w zakresie nienależnie pobranych świadczeń w wysokości 548.372,97 zł w okresie od dnia 01.02.2010 r. do dnia 31.12.2019 r. z uwagi na nieważność umowy, wnosząc o zwrot ww. kwoty, ewentualnie w przypadku uznania abuzywnego charakteru kwestionowanych zapisów umownych przy jednoczesnym zanegowaniu nieważności całej umowy wskazując, że oczekuje wypłaty nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych w wyższej wysokości, aniżeli powodowie powinni spłacić w okresie od dnia 01.02.2010 r. do dnia 31.12.2019 r. w związku z zawarciem w treści umowy niedozwolonych postanowień, które miały wpływ na wysokość spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych w kwocie 226.512,94 zł.

/ dowód: reklamacja z dnia 29.01.2020 r. oraz pełnomocnictwo – k. 56-61 /

Pismem z dnia 24.02.2020 r., w odpowiedzi na powyższe pismo pełnomocnika powodów, otrzymane dnia 03.02.2020 r., pozwany zajął stanowisko, że żadne z postanowień dotyczących indeksowania, jak i zasad ustalania tabel

kursowych, stosowanych w umowie kredytu i regulaminie, nie zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych i nie można uznać je za abuzywne; w szczególności stosowany przez Bank kurs przeliczenia franka szwajcarskiego (CHF) do złotego (PLN) w ciągu całego okresu trwania umowy kredytu opiera się na wartościach rynkowych poddających się weryfikacji. Dodatkowo pozwany powołał się na treść aneksu sporządzonego w dniu 12.03.2010 r.

/ dowód: pismo z dnia 24.02.2020 r. – k. 62 /

Do chwili obecnej powód otrzymuje telefonicznie informacje o terminie wymagalności raty w CHF. Przelicza tę ratę według kursu NBP z tabeli C z dnia poprzedniego.

W okresie od dnia 02.07.2007 r. do dnia 02.01.2020 r. powodowie spłacili łącznie 636.915,17 PLN tytułem rat kapitałowo-odsetkowych, co zostało przez pozwanego przeliczone na kwotę 183.951,53 CHF.

W okresie od dnia 27.01.2020 r. do dnia 29.09.2021 r. powodowie dokonali dalszej spłaty w łącznej kwocie 110.042,35 PLN.

/ dowód: historia zadłużenia – k. 71-73; historia indeksów – k. 74-75; zestawienie rat i odsetek do

umowy – k. 203; potwierdzenia przelewów – k. 342-347; zeznania powoda J.

K. – e-protokół z dnia 19.11.2021 r. 00:00:54-00:32:17 k. 376-378 i 380 /

Pismami z dnia 23.09.2021 r., doręczonymi dnia 27.09.2021 r., pozwany złożył powodom oświadczenia o skorzystaniu z prawa zatrzymania świadczenia w postaci dochodzonej przez nich wierzytelności, co do której Bank może zostać zobowiązany w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu, do czasu zaoferowania przez kredytobiorców świadczenia wzajemnego w postaci kwoty 601.995,48 zł tytułem środków udostępnionych przez Bank na podstawie umowy albo zabezpieczenia roszczenia o ich zwrot.

/ dowód: oświadczenia z dnia 23.09.2021 r. wraz z potwierdzeniami doręczenia – k. 352-359 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie prawie w całości.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania świadka M. M. oraz zeznania powodów.

Zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy okazało się prowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczności wnioskowane przez obie strony (art. 235² § 1 pkt 2 kpc).

Powodowie zażądali ustalenia nieważności umowy kredytu oraz zwrotu spełnionych świadczeń jako nienależnych. Wysokość dokonanych spłat kredytu wynika z zestawień pochodzących od pozwanego Banku oraz historii rachunków bankowych. Nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, czy mechanizm stosowania kursów kupna i sprzedaży waluty jest zgodny z praktyką rynkową, skoro praktyka ta jest wadliwa, jak również nie mają też znaczenia ekonomiczne przyczyny stosowania stawek LIBOR i WIBOR. Bezpodstawne jest oczekiwanie przez pozwanego rozliczenia kredytu jako złotowego ze stawką oprocentowania WIBOR 3M. Ewentualne wyeliminowanie postanowień niedozwolonych, w tym związanych z indeksacją kredytu, nie mogłoby doprowadzić do wprowadzenia do umowy postanowień zupełnie odmiennych i nieprzewidzianych przez strony. Sporna umowa kredytu przewidywała oprocentowanie LIBOR 3M. Jeśli miałyby nie okazać się nieważna, a pominięciu podlegałyby postanowienia o indeksacji kredytu, należałoby go rozliczyć jako kredyt złotowy, z pozostawieniem w mocy pozostałych postanowień, także dotyczących oprocentowania wg wskaźnika LIBOR (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 04.04.2019 r., III

CSK 159/17; z dnia 09.05.2019 r., I CSK 242/18). Z przedstawionych w dalszej części uzasadnienia względów brak było również podstaw do rozliczenia kredytu z uwzględnieniem przeliczeń walutowych według kursu średniego NBP.

Nieprzydatne dla ustalenia stanu faktycznego okazały się przedłożone przez strony opinie, stanowiska, informacje organów administracji i innych podobnych podmiotów, stanowiły one bowiem w istocie wyłącznie wzmocnienie stanowisk i twierdzeń stron.

Po sprecyzowaniu powództwa powodowie dochodzą ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu wobec nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 02.05.2007 r. oraz zwrotu świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Powodowie zakwestionowali tę umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy z dnia 02.05.2008 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do

waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. ((...) Oddział w Ł.) umowę kredytu typu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty CHF w kwocie początkowo 540.305,48 zł. Stosownie do postanowień umowy kwota kredytu w CHF miała zostać określona według kursu kupna walut zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2 umowy). Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kurs CHF został ustalony jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty (§ 10 ust. 3 umowy). Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłacanego przez kredytobiorcę kredytu.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona. Dokonując wypłaty kredytu w transzach Bank przeliczał wypłacone sumy na CHF według własnych kursów kupna CHF. Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu szeregu warunków. Aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorców dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni, to jednak w chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić. Co więcej, uruchomienie kredytu lub transzy miało nastąpić w terminie 5 dni od dnia złożenia wniosku o wypłatę (§ 9 ust. 3 umowy), czyli nawet dopełniając warunków uruchomienia i składając dyspozycję kredytobiorcy nie mieli wpływu na datę wypłaty i ustalenie kursu uruchomienia. Bank mógł uruchomić kredyt po kursie dlań korzystniejszym.

Pozwany w toku procesu w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodami. Wyłącznie orientacyjnie w umowie wskazane zostało saldo kredytu wynoszące 242.398,15 CHF przy założeniu uruchomienia kredytu w tym samym dniu.

Umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorców, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia uruchomienia kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powodów. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, jako zawarte w części ogólnej, czyli ogólnych warunkach umowy kredytu, przeniesionych zresztą dosłownie z regulaminu kredytu. W umowie kredytu nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach

indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powodów wyniosłoby:

- według kursu z dnia wskazanego w nagłówku umowy – 02.05.2007 r. – $2,2827 = 236.695,79$ CHF;

- według kursu z dnia podpisania umowy – 23.05.2007 r. – $2,2984 = 235.078,96$ CHF;

- według kursów z dnia uruchomienia poszczególnych transz kredytu:

- 02.07.2007 r. – $67.707,45$ PLN – $2,2792 = 29.706,67$ CHF,

- 20.07.2007 r. – $105.021,78$ PLN – $2,2594 = 46.482,15$ CHF,

- 08.10.2007 r. – $105.021,78$ PLN – $2,2510 = 46.655,61$ CHF,

- 19.11.2007 r. – $105.021,78$ PLN – $2,2390 = 46.905,66$ CHF,

- 15.01.2008 r. – $105.020,00$ PLN – $2,2024 = 47.684,34$ CHF,

- 13.06.2008 r. – $52.514,47$ PLN – $2,1063 = 24.932,09$ CHF,

- 07.08.2008 r. – $61.690,00$ PLN – $1,9875 = 31.038,99$ CHF,

czyli $242.366,52$ CHF na podstawie pierwotnej treści umowy kredytu oraz $273.405,51$ CHF po jej aneksowaniu.

W każdym wypadku zobowiązanie powodów byłoby wyraźnie niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez pozwanego (pierwotnie: $250.630,52$ CHF, po aneksowaniu: $282.402,58$ CHF, a nawet więcej, jako że pomiędzy 13.06.2008 r. a 07.08.2008 r. powodowie rozpoczęli już spłacać kapitał). Stosując swoje kursy kupna – niższe od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie indeksacji o ok. $9.000 - 15.000$ CHF, co jest wyraźnie nieuczciwe.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności, należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych

kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 26.07.2011 r., tj. tzw. ustawą antyspreadową.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodem. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych stanowi wzorzec opracowany przez Bank. W szczególności indeksacja kredytu nie była indywidualnie uzgodniona. We wniosku kredytowym powodowie wskazali, że wnoszą o przyznanie im kredytu w kwocie 525.108 zł. To, że kredyt miał być indeksowany do waluty CHF, wynika z samego formularza pochodzącego od Banku. Złożenie wniosku kredytowego o określonej treści nie jest tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

W ogóle nietrafne jest powoływanie się na „wybór oferty” kredytu indeksowanego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Analitycy pozwanego ocenili konkretny wniosek kredytowy powodów i wydali akceptację dla kredytu indeksowanego. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej wnioskującym przedstawiono dwie konkretne propozycje z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonaliby oni wyboru. Tymczasem powód zeznał, że kilkakrotnie napotkał na odmowę udzielenia kredytu w PLN. Można zgodzić się z powodem, że taka sytuacja była niezrozumiała. Jak wynika z wniosku kredytowego, dochody powodów wynosiły: 10.964 zł + 1.522,27 zł, czyli łącznie 12.486,27 zł brutto. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wynosiło: w I kwartale 2007 r. – 2.709,14 zł (MP.2007.31.371), w II kwartale 2007 r. – 2.644,34 zł (MP.2007.53.606), czyli powodowie dysponowali przychodem na poziomie 4,61-4,72 pmw na dwie osoby.

Z kolei na indywidualne uzgodnienie wskazywałoby przesłanie kredytobiorcom projektu umowy ze wskazaniem, żeby się z nią zapoznali oraz przedstawili swoje uwagi i ewentualnie proponowane zmiany.

Wreszcie, trzeba wskazać, iż umowa nie zawiera żadnego mechanizmu chroniącego konsumentów przed zmianą kursów prowadzącą do zaburzenia równowagi kontraktowej.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny

charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądź, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądź (walutę) niż pieniądź polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymaga

jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznanym w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy

przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

W aktualnym orzecznictwie sądowym dominujące jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powoda postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania.

Nieważność umowy kredytu indeksowanego do CHF d. (...) S.A. została stwierdzona wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23.10.2020 r., I ACa 739/19;
- Sądu Apelacyjnego w Katowicach: dnia 09.02.2021 r., I ACa 416/19; z dnia 14.08.2020 r., I ACa 1044/19;
- Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 06.02.2020 r., I ACa 546/18, z dnia 19.11.2019 r., I ACa 145618;
- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 15.11.2021 r., I ACa 311/21; z dnia 27.10.2021 r., I ACa 592/21; z dnia 26.10.2021 r., I ACa 596/21; z dnia 21.10.2021 r., I ACa 518/21; z dnia 20.10.2021 r., I ACa 155/21; z dnia 19.10.2021 r., VI ACa 549/20; z dnia 21.09.2021 r., I ACa 622/20; z dnia 30.09.2020 r., VI ACa 406/19, z dnia 08.09.2020 r., VI ACa 182/19, z dnia 27.07.2020 r., VI ACa 69/19, z dnia 27.07.2020 r., VI ACa 114/18, z dnia 21.07.2020 r., VI ACa 726/18, z dnia 15.07.2020 r., VI ACa 32/19, z dnia 04.06.2020 r., I ACa 406/18,
- Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23.11.2020 r. I ACa 594/20.

Widać zatem, że dominujące w aktualnym orzecznictwie sądowym jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytowych tożsamych lub zbliżonych do umowy zawartej przez powodów.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 02.05.2007 r. (23.05.2007 r.). Wniosku tego nie podważa zawarcie w dniu 12.03.2010 r. aneksu nr (...) do umowy kredytu i wprowadzenie przeliczenia spłacanych rat wg kursu sprzedaży NBP. Dla oceny postanowień umowy jako klauzul niedozwolonych wyłącznie miarodajna jest chwila zawarcia umowy (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2). Wprowadzenie kursu sprzedaży zamiast kursu średniego pozostaje wadliwe, jako że również prowadzi do zawyżenia rat kredytu wyrażonych w PLN.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z

tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres 480 miesięcy (40 lat), czyli do dnia 16.07.2048 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powodów wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powodów z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia na podstawie art. 189 kpc nieważności

umowy kredytu, tj. posiadanie przez powodów interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie wadliwości umowy w postaci jej sprzeczności z prawem skutkującej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 kc.

Powodowie sformułowali roszczenie o ustalenie jako żądanie ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej w dniu 02.05.2007 r., czyli wyraźnie wskazywali na potrzebę wiążącego przesądzenia nieważności tejże umowy. Sąd uznał, że prawidłowo sformułowanym rozstrzygnięciem będzie ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) sporządzona w dniu 02.05.2007 r. i zawarta w dniu 23.05.2007 r. pomiędzy (...) S.A. w K. (...) Oddziałem w Ł. (poprzednikiem prawnym pozwanego) oraz J. K. i G. K. jest nieważna – pkt I wyroku.

Ponieważ powodowie konsekwentnie wskazywali na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące im jako konsumentom poszukującym ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie K. i J. D. c/a (...) z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczeń zgłoszonych jako ewentualne. Z przedstawionych już względów nie ma podstaw do rozliczenia kredytu z pominięciem indeksacji i pozostawieniem pozostałych parametrów kredytu (w tym oprocentowania), czyli tzw. „odfrankowienia”.

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc, kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel

świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powodowie mogą domagać się zwrotu świadczeń nienależnie spełnionych w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu kwot przekazanych na rzecz (...) S.A., następnie (...) S.A. Jak wynika z zestawień spłaty kredytu opracowanych przez pozwanego oraz historii rachunków bankowych, powodowie dokonali spłat w łącznej kwocie 746.957,52 zł.

Za nietrafny należy uznać zarzut przedawnienia roszczenia. Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powodowie mogli najwcześniejszym skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał wówczas, gdy pojawiły się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwości wadliwości umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej, a zatem około 2011 r. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu nie minął okres 10 lat. Termin przedawnienia się roszczeń restytucyjnych konsumenta wobec przedsiębiorcy opartych na postanowieniach nieuczciwych rozpoczyna swój bieg od chwili, gdy powziął on wiedzę co do nieuczciwego charakteru warunków umownych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22.04.2021 r., C-485/19), albo w chwili, kiedy umowa stała się trwale bezskuteczna, czyli kiedy konsument stanowczo wyraził wolę jej unieważnienia (zob. uchwałę składu Sądu Najwyższego z dnia 07.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Można jeszcze dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześć- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego. Z kolei żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu w ogóle nie podlega przedawnieniu. Żądanie ustalenia nieważności umowy, podobnie jak żądanie unieważnienia umowy (zmierzające do ukształtowania stosunku prawnego), jest roszczeniem w znaczeniu prawnoprocesowym, a nie materialnym. Przedawnienie w rozumieniu art. 117 § 1 i 2 kc dotyczy natomiast roszczeń materialnoprawnych, czyli takich praw podmiotowych, które polegają na możliwości żądania od innej osoby określonego zachowania (najczęściej spełnienia określonego świadczenia). Strona umowa dochodząca ustalenia jej nieważności bądź unieważnienia niczego nie żąda od strony przeciwnej. Przedawnienie oznacza, iż dłużnik może – po upływie jego terminu – uchylić się od zaspokojenia roszczenia. Pozwany w sprawie o ustalenie nieważności bądź unieważnienie umowy nie ma się od czego uchylić, bo nie jest obowiązany niczego spełniać ani zaspokajać. Strona umowy może wystąpić o ustalenie jej nieważności, o ile posiada interes prawny, bądź o unieważnienie, w każdym czasie w trakcie trwania więzi umownej, a także po

upływie umówionego okresu, a nie tylko przez 10 (6) lat (lub krócej) od zawarcia umowy.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Powodowie wezwali pozwanego do zapłaty 548.372,97 zł pismem z dnia 29.01.2020 r., które pozwany otrzymał w dniu 03.02.2020 r. i na które odpowiedział pismem z dnia 24.02.2020 r. Tym samym można go uznać za pozostającego w opóźnieniu od dnia następnego, tj. 25.02.2020 r., co uzasadnia przyznanie odsetek za opóźnienie należnych powodom na mocy art. 481 § 1 kc od tej właśnie daty. Natomiast w stosunku do dalszej kwoty 198.584,55 zł, zgłoszonej w piśmie procesowym z dnia 01.10.2021 r., stan opóźnienia zaistniał po 14 dniach od doręczenia tego pisma (14.10.2021 r. – k. 381), tj. od dnia 29.10.2021 r.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zgłoszony przez pozwanego zarzut zatrzymania. Stosownie do art. 496 i 497 kc prawo zatrzymania powstaje m.in. w przypadku nieważności umowy wzajemnej, kiedy to każda ze stron zobowiązana jest do zwrotu otrzymanego świadczenia drugiej. Tymczasem umowa kredytu nie jest umową wzajemną w rozumieniu przywołanych przepisów. Jest to umowa dwustronnie zobowiązująca i odpłatna, ale świadczenie kredytobiorcy nie jest ekwiwalentem świadczenia kredytodawcy, jak cena sprzedaży czy wynagrodzenie za wykonanie usługi (wynagrodzeniem takim są co do zasady odsetki umowne/kapitałowe). Kredytobiorca zwraca otrzymane do jego dyspozycji środki pieniężne, nie zaś spełnia w zamian za nie innego rodzaju świadczenie. W sprawach o zwrot świadczenia z kredytu nie znajduje zastosowania prawo zatrzymania przewidziane w przywołanych przepisach (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18; z dnia 20.10.2021 r., I ACa 155/21).

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Na podstawie art. 100 in fine kpc powodom jako wygrywającym sprawę przysługuje zwrot kosztów procesu w całości, jako że ulegli jedynie co do nieznaczonej części roszczenia. Koszty te obejmują: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – 10.800 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł. Charakter sprawy i zakres czynności dokonanych przez pełnomocnika powodów nie uzasadniają przyznania wynagrodzenia w podwójnej stawce minimalnej. Rozważana sprawa jest typową sprawą „frankową”, nie wyróżnia się na tle innych tego rodzaju spraw i jako taka nie wymaga zwiększonego nakładu pracy ze strony pełnomocnika, uzasadniającego podwyższenie stawki zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.